

Tezkiretü'l -Bünyan'daki Mimari Terimler Hakkında

Samet Aydoğan*

Gazi Üniversitesi

orcid.org/0000-0002-5460-1878

Öz

Bu çalışmada 16. yüzyılda kaleme alınan Tezkiretü'l-Bünyan'ın mimari terimleri hem kelimelerin anlamları hem de anlamlandırılan kelimelerin beyitler içindeki kullanımları gösterilmiştir. Mimar Sinan ile Sâi Mustafa Çelebi'nin sohbetlerinden oluşan, Tezkiretü'l-Bünyanda'ki mimari terimlerin anlamlandırılması yapılmış ve aynı zamanda alfabetik olarak sıralanmıştır. Bütün kelimelerin anlamlarını Tebdiz sistemi üzerinde anlamlandırarak çalışmaya başladık. Ardından anlamlandırdığımız kavram/terimlerin arasından mimari nitelik taşıyan kelimeleri belirledik. Daha sonra mimari nitelik taşıyan kavram/terimleri makalemize koyarken seçtiğimiz yöntem; öncelikle kavram/terimlerin açıklanmalı tanımları yapıp, ardından kelimelerin beyit içindeki kullanım yerlerini gösterdik. Ayrıca () içerisinde anlamlandırılan kavram/terimlerin kullanıldığı mısra yeri rakamla belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tezkiretü'l- Bünyan, Mimari, Kavram/Terim.

About the Architectural Terms of Tezkiretu'l-Bunyan

Abstract

In this study, the architectural terms of Tezkiretü'l-Bünyan, which was written in the 16th century, both the meanings of the words and their use in the couplets were shown. The architectural terms of Tezkiretü'l-Bünyanda which consists of the conversations of Mimar Sinan and Sâi Mustafa Çelebi have been made and it has been listed in alphabetical order. We started to work by understanding the meanings of all words on the Tebdiz system. Then we identified the architectural terms among the concepts/terms that we understand. Then, the method we chose when we put the concepts/terms of architecture into our article; first we made explanations of concepts/terms and then showed the usage areas of words in the couplet. In addition, () the meaning of the term used in the concept/terms are indicated by numbers.

Keywords: Tezkiretü'l- Bünyan, Architecture, Concept/Term.

1. Giriş

Tezkiretü'l-Bünyan, Doğan Kuban'ın kaleme aldığı bir önsözü ve Hayati Develi'nin hazırladığı, "Mimar Sinan'a ve Eserlerine İlişkin Kaynaklar" adını taşıyan, kapsamlı bir araştırmayı da içeriyor. Kuban'ın yazısını okuduğumuzda, bu kitapların, "bütün Osmanlı tarihinde başka eşi" olmadığını; (Tümer 2003) Develi'nin yazısını okuduğumuzda da, hangi yapıtların hangi kütüphanelerde, hangi arşivlerde bulunduğunu; (Tümer 2003) eleştirel basımın ve çevriyazımın, yani transkripsiyonun hangi ilkeler gözetilerek yapıldığını öğreniyoruz. "Yapılar Kitabı"nın ilk bölümünü oluşturan "Tezkiretü'l -Bünyan", "[...] yedi katın temellerini atana [...] dokuz katlı gök kemerinin binasını kurana", yani Yaratan'a, yani Allah'a, Peygamber Hz. Muhammed'e, Dört Halife'ye, "Allah'ın yeryüzündeki gölgesi" Padişah'a, Sadrazam'a düzülen övgülerle, mesnevilerle, dörtlüklerle başlıyor. Daha sonra,Sâi Mustafa Çelebi, bu kitabın yazılış nedenini şöyle açıklıyor: "Günün birinde, Padişah'ın artık iyice

kocamış olan baş mimarı Abdülmennan oğlu Sinan, zaman sayfasında adı ve izi kalıp, hayırla anılmasına vesile olsun diye, bu kırık gönüllü, değersiz, elinden tutanı olmayan ve düşkün Sâî'den, başından geçenleri, koşukla düzyazıyı karıştırarak yazmamı istediler". Bu sözlerden, bu kitabın, istek üzerine, Sâî Çelebi tarafından kaleme alınmış bir Sinan biyografisi; Sinan üzerine yazılmış bir monografi olduğu izlenimini ediniyoruz. Ama, daha sonraki sayfalarda, Sinan, yaşamöyküsünü, yapıtlarını, kendi ağzından, yani otobiyografik bir üslûpla anlatıyor. Dolayısıyla, Doğan Kuban'ın da bu Osmanlı klâsiğinin yeni baskısına yazdığı önsözde belirttiği gibi, söz konusu kitap, ne tam olarak bir biyografi, ne de tam olarak bir otobiyografi. Sinan, kitapta, "Sultan Selim Han'ın saltanat gül bahçesinin devşirmesi", dahası, "Kayseri sancağından [...] devşirilen erkek çocukların ilki" olduğunu; Padişah'ın hizmetinde, çeşitli yerlerde, "Arap ve Acem diyarlarında" gezip dolaştığını ve o gezileri sırasında pek çok şey öğrendiğini; önce dülgerliğe heves ettiğini; "Kızılbaşlara" karşı düzenlenen sefer sırasında, Vezir Lütfü Paşa'nın buyruğuyla, zanaatını kullanarak, Van Gölü'nü geçmeye yarayan gemiler; Karaboğdan seferi sırasında ise, Prut Nehri üzerine bir köprü inşa ettiğini; "Acem Alisi" olarak bilinen mimarın ölümü üzerine, yine Lütfü Paşa'nın önerisiyle, mimarbaşılığa atandığını; askerliği, yeniçeriliği de sevmekle birlikte, kısa bir kararsızlıktan sonra, "Camiler inşa edip, birçok dünya ve ahret muradına vesile olacağını" düşünerek, "Usta olup, dünyada eserler bırakayım" diyerek, bu görevi kabul ettiğini söylüyor. Sinan'ın, 90 yılı bulan uzun yaşamı boyunca, çok sayıda binaya imzasını attığını biliyoruz. Ama, "Tezkiretü'l-Bünyan" 'da, bunların yalnızca birkaç tanesinden, doğal olarak, en ünlülerinden söz ediliyor. Bunların ilki, Kanuni'nin çok sevdiği, ancak, çok genç yaşta yitirdiği şehzadesi Sultan Mehmet için yaptırdığı Şehzade Camii. Bunun hemen arkasından, Padişah'ın, İstanbul'un su sorununu çözmeye yönelik girişiminin odağında bulunan Kırkçeşme Suyolu'nun yapım öyküsü uzunuzun anlatılıyor. (Tümer 2003)

Tezkiretü'l-Bünyan'da en uzun bölüm İstanbul'a su getirilmesine ilişkindir. Kırkçeşme sularının inşası hakkında gerçekten ayrıntılı bir bilgi veren bu bölüm, belki de yapıtın en ilginç bölümüdür. Sâî'nin Sinan'la konuşmaları, onun yapı etkinlerini yansıtan bir edebi yapıt olarak, zamanın aydını için mimariye ilişkin hangi konuların ağırlık taşıdığını da açıkça göstermektedir. Bunlar bizim beklentilerimiz olmayabilir, fakat bütün Osmanlı tarihinde başka eşi de yoktur. Ve toplumun mimari yapıt, hangi bağlamda değerlendirdiğini açıklamaktadır.(Develi 2002: 9)

Ortaya koymaya çalıştığımız mimari terimler çalışmamız alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir. Sözlük maddelerinde ilk olarak kavram/terim yazılmış ardından bu kavram/terimlerin günümüz Türkçesiyle tanımlarına yer verilmiştir. Daha sonra tanımlaması yapılan kavram/terimlerin beyit içindeki geçtiği yerler gösterilmiştir. Ardından beyitlerin () içinde Tezkiretü'l-Bünyan adlı eserde geçtiği yerler gösterilmiştir. Açıklamalardan sonra Tezkiretü'l-Bünyan üzerine yaptığımız taramadan elde ettiğimiz "mimari terimlerinden" oluşturulan şöyle bir çalışmayı açıklamalarıyla birlikte okuyalım:

-A / Ā-

ābād eyledi: İmar etmek, bayındır hale getirmek.

1. lāk-ı hasene ile cāmi'-i kalblerin **ābād eyledi** / Mesnevī-i Ma'nevī (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 1, Beyit 3)

abad oldı: Yıkılmamak, sürmek || ebedî ayakta kalmak.

1. Çü kâh-ı cism-i Ādem **oldı abad** / Halilullah kıldı Ka'be bünyād (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 1, Beyit 8)

amūd-ı yek-pāre-i menāre-misāl: Minare gibi bütün(tek parça) direk, sütun.

1. Taşı demekle marūf bir **amūd-ı yek-pāre-i menāre-misāl** ve / bir mül-i Tübā-misāl idi (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 29, Beyit 2)

aya şofiya: İstanbul'da yapılmış en büyük Bizans kilisesi. Fatih döneminde camiye dönüştürülmüştür.

1. Şofiya kubbesi gibi büyük kubbeye devlet-i İslāmiyye'de binā / olunmamışdur deyü kefere-i fecerenüñ mi'mār geçinenleri (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 50, Beyit 7)

āyine-i 'ālem-nümā: -Büyük İskender'in hocası Aristo tarafından İskenderiye'de yaptırılmış olduğuna inanılan, uzaktaki düşmanı gösteren ayna.

1. Şuffalar menzilgeh-i ehl-i safā / Cāmlar **āyine-i 'ālem-nümā** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 31, Beyit 5)

-B-

ba'albek: Lübnan'da antik bir kent.

1. Ve bir sütünün dāhı İskenderiyye'den mavna ile getürdi / ler Ve bir sütünün **Ba'albek'den** deryā kenarına indirüp (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 30, Beyit 6)

bāb-ı cennet-misāl: Cennet gibi kapı.

1. aħirihi taħrir ve her **bāb-ı cennet-misāl**ün kitābesine münā / sib-i tālib ü rāğıb olup neçe dil-keş ħudud taħrīr edüp seng-tı (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 32, Beyit 8)

bāb-ı muşanna': Sanat eseri olarak meydana getirilmiş, usta işi kapı.

1. Ve her **bāb-ı muşanna'** ve künde-kārīsi 'āc u abnūsı şa / def-kārī bir şafha-i Erjeng-i pür-naqş u nigārdur ki man (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 31, Beyit 6)

bām: Dam, Çatı, Kubbe, Kemer, Sakf.

1. Seherde tāb-ı ħurşid **bāmına** düşse çarĥ-ı çarümden / Zer indirdi 'ālem gönderdi derler ħazret-i 'İsā (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 53, Beyit 3)

bānī: Yapan, bina eden, kuran.

1. Felek devr eyledükçe ber-çarâr ede esâsını / Binâsinuñ ve hem **bânîsinuñ** ol Hâlık-ı yektâ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 55, Beyit 13)

bânî-beytü'l-ħarâm ü mescîd-i akşâ: Mescîd-i Akşâ ve Kabe.

1. Şeh-i Rûm u 'Acem mîr-i şerîf-i Mekke vü Zemzem / Kim oldur **bânî-Beytü'l-Ĥarâm ü Mescîd-i Akşâ** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 54, Beyit 14)

bânî-i minâ-yı tağ-ı sipihr-i nüh-revâka: Dokuz kubbeli gökyüzünün kubbesini yapan edendir.

1. Ĥamd ü sipâs ol mü'essis-i esâs-ı seb'-tibâka ve senâ-i bi-kı / yâs ol **bânî-i minâ-yı tağ-ı sipihr-i nüh-revâka** ki bu kâr-ħâ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 1, Beyit 1)

bânî-i şehir-i kostantiniyye olan: İstanbul şehrini kurmuş olan.

1. da aşhâb-ı tevâriħ kavli üzre hikâyet-i seleften kışsa buña / müncer olur ki sâbıkâ **bânî-i şehir-i Kostantiniyye olan** Yan (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 16, Beyit 10)

beyân-ı bünyân-ı çâh-ı tolâb: Su değirmi kuyu inşasını açıklar.

1. olınmışdur / Der **beyân-ı bünyân-ı çâh-ı tolâb** der bağçe-i (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 39, Beyit 5)

beyân-ı cîsr-i laţîf-i çekmece-i kebîr: Büyük Çekmece'deki güzel köprüyü açıklar.

1. Mâliküz böyle kâmil insâna / Der **beyân-ı cîsr-i laţîf-i Çekmece-i Kebîr** der 'ahd-i Sultân (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 42, Beyit 11)

beyn: Ara, orta, iki şeyin ortada kalan kısmı.

1. Menâr-ı çâr **beyninde** o kubbe mürşid-i dâna (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 52, Beyit 13)

beyt-i ilah: Allah'ın evi.

1. Ben ki pîr-i ĥân-kâh-ı 'âlemem / Ĥağ bilür yapdum neçe **beyt-i ilah** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 38, Beyit 11)

beyt-i ma'mûr: Kabe'nin tam üzerinde yedinci kat gökte bulunan ve melekler tarafından tavaf edilen bir köşk.

1. Binâ-yı Mescîd-i Akşâ mişâl-i Ĥa'be-i 'ulyâ / Esâsı yer yüzindeydi ez el bu **beyt-i ma'mûruñ** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 52, Beyit 2)

bî-bünyâd olmasınun: Temeli çürük yapı.

1. Pâdişâhum bunun binâsı **bî-bünyâd olmasınun** sebebi mâl-i / ĥazîne şarfında tamâm mertebe ihtimâm etmemişler köprüyi (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 44, Beyit 2)

binâ: Ar. 1. Yapılmış, yapı. 2. Yapı yapmak.

1. seng-tırâşlar cem' edüp bir vaqt-i şerîf ve sâ'at-i münîfde bi / nâya temel urılup yap yap **binâ** yerden götürülüp kıbaları (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 14, Beyit 3)

binā ed: İnşa eder, yapar.

1. yoldaşlarum ile muqayyed olup az zamānda üç qadırğa **binā / edüp** tamam yelkenün ve demürlerin ve küreklerin tedārük (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 10, Beyit 3)

binā eyledüm: İnşa etmek, yapmak.

1. şānları vārid olup ol āb-ı mezkūr üzre bir cısr-i laṭife mübā / şeret edüp on gün içinde bir 'ālī köprü **binā eyledüm** 'Asker (Tezkiretü'l-Bünyan, Diđer 11, Beyit 2)

2. cāmi'lerin **binā eyledüm** Ve bir neçe zamān riqāb-ı hü mā / yūnlarında seferde ve ḥazerde revān u pūyān olup muşāḥa (Tezkiretü'l-Bünyan, Diđer 13, Beyit 6)

binā olınan: Temel olmak.

1. eskiden **binā olınan** Üç Şerefelü bir kulle gibidür ğāyet / kalıñdur ammā bunuñ menāresi hem nāzik ve hem üçer yol (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 50, Beyit 5)

binālarına: Ar. 1. Yapılmış, yapı. 2. Yapı yapmak.

1. na dört yüz iki yük ve altmış üç biñ aqçe şarf olunmuşdur / Ba'dehü 971 tārīhinde seyl-i 'azımdede hedm olan Maglova Ke (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 27, Beyit 9)

binā-yı cāmī' i şerīf: Cami binası.

1. fe mübāşeret fikri güzerān eyleyüp bu 'abd-i ḥākīr-i nā-tüvān / Mi'mār Sinān bin 'Abdü'l-mennān bendesini da'vet edüp cā (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 28, Beyit 4)

binā-yı cāmī' ü: Camii(nin) binası.

1. 'İmāretle medāris kıldı muḥkem / **Binā-yı cāmī' ü** dārü's-şifā hem (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 26, Beyit 13)

binā-yı cennet-āsā: Cennet gibi yapı.

1. Meşnevi / Zihī 'ālī **binā-yı cennet-āsā** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 14, Beyit 11)

binā-yı qa'be-i 'ulyā: Çok yüksek çok yüce Kabe yapısı.

1. Erişe çün **binā-yı qa'be-i 'ulyası** pāyāna / Kemāliyle olalar behremend a'lā eger ednā (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 55, Beyit 12)

binā-yı keştihā-yı bī-nāzır: Benzersiz gemi yapısı, inşası.

1. Kızılbaş ile ettük neçe remzi / Sebeb-i mi'mār-şoden-i ḥākīr Der **binā-yı keştihā-yı bī-nāzır** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 9, Beyit 11)

binā-yı mescīd-i akşā: Mescid'i Aksa yapısı.

1. **Binā-yı Mescīd-i Akşā** mişāl-i qa'be-i 'ulyā / Esāsı yer yüzindeydi ez el bu beyt-i ma'mūruñ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diđer 52, Beyit 2)

binā-yı rif'at: Yücelik binası.

1. **Binā-yı rif'atin** bennā-yı kudret üstüvār etsün / Cenāb-ı hāzret-i Bārī'den oldur hālka istid'ā (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 55, Beyit 10)

binā-yı şerīf: Ullu temel, bina.

1. **binā-yı şerīfe** getürdiler Emr-i Şāh'la ziyādesi kesilüp sāyir / direkler ile berāber oldı (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 30, Beyit 5)

bināyı urdı: Temel attı.

1. Yed-i kudret ile taħmīr itdi lā'yı / Vücūd-ı Ādem'e urdı bināyı (Tezkiretü'l-Bünyan, Diđer 1, Beyit 6)

binbir direk: İstanbul'da bulunan en büyük su haznelerinden biri.

1. At Meydānı altında **Binbir Direk** anlardandur Anlarda cem' (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 16, Beyit 13)

bī-sütün: Direksiz.

1. Leḫāfet ābını bu **Bī-sütün'a** kılmaga icrā / Hemāna kubb-e-i 'ālisi anuñ çarḫ-ı a'zamdur (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 52, Beyit 4)

bülend ü pestin: Yüksek ve alçak.

1. Neşr Bu hākīr daḫı Allah tevekkül eyleyüp havāyī te / rāzūyla vādilerüñ **bülend ü pestin** yoklayup ol eski şu yol (Tezkiretü'l-Bünyan, Diđer 17, Beyit 9)

bünyād ede: İnşa etmek, kurmak.

1. Tarīk-i dostta ḫayr isteyen zād / **Ede** Allah-içün bir çeşme **bünyād** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 27, Beyit 5)

bünyād kıldı: Temel, esas almak, inşa etmek.

1. Bu 'ālī cāmī'i ol **kıldı bünyād** / Cihān turduḫça ola ḫayr ile yād (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 51, Beyit 2)

bünyān: Ar. is. Yapı, bina.

1. bağçenüñ bir laḫīf gūşesinde nişān eyleyüp Bir tolab-ı gerdün / nişān **bünyānına** mübāşeret eylesünler dediler Ol maḫal (Tezkiretü'l-Bünyan, Diđer 40, Beyit 11)

-Ç-

çār-sütün: Dört sütun.

1. Çār-yār oldı anda **çār-sütün** / Çār-rükñ üzre ḫāne-i İslām (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 30, Beyit 9)

-D-

dārü's-şifā: Hastahane.

1. rü'l-kurra ve on yedi 'imâret ve üç **dârü's-şifâ** ve yedi yerde / köprü ve on beş yerde şu yolu kemerleri ve altı mahzen ve on (*Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 15, Beyit 5*)

2. 'İmâretle medâris kıldı muhkem / Binâ-yı cāmî'ü **dârü's-şifâ** hem (*Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 26, Beyit 13*)

-E-

emîn-i binâ olan: *Güvenilir bina .*

1. binâ zamânında binâ olunan hâneler cāmî'-i şerîf tetimmâtın / dandur'derler Ol ma'nâdan su'âl **Emîn-i binâ olan** gimes (*Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 33, Beyit 3*)

evşâf-ı binaha-yı 'âlî: *Yüce yapının güzellikleri.*

1. **Evşâf-ı binaha-yı 'âlî** meclis-i ehâlîde mezkûr ve her birini / mahallîyle mestûr edüp hikmet-i Lokmân'dan deyüp gendi (*Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 7, Beyit 8*)

-F-

feth-i bâb-ı cami: *Cami kapısını açmak.*

1. **Feth-i bâb-ı cami** 'e elyâk u ahra kim ola dediklerinde / Müşarü'n-ileyh (*Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 38, Beyit 2*)

-G / Ğ-

ğam-hâne: *Üzüntü evi, ev.*

1. dü **ğam-hânelerin** ta'mîr eyledüklerin binānuñ geç olması şa / dedinde erbâb-ı nifâk ittifâk ile ğaraž-âmez taħrîr edüp Bu (*Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 33, Beyit 2*)

-H / Ĥ / Ħ-

hâcı bektâş ocâğı: *Hacı Bektaş Dergahı.*

Yetişdim **Hâcı Bektâş ocâğından** / Rodos ile Beligrad'a 'azîmet (*Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 9, Beyit 6*)

hamâm: *Hamam, sıcak kaplıca.*

1. toköz hân ve otuz üç **hamâm** binâ olınmışdur / Der beyân-ı binâ-yı takha-yı felek-nişân berây-ı ameden-i (*Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 15, Beyit 6*)

hâne: *Ev, mesken.*

1. binâ zamânında binâ olunan **hâneler** cāmî'-i şerîf tetimmâtın / dandur'derler Ol ma'nâdan su'âl Emîn-i binâ olan gimes (*Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 33, Beyit 3*)

hâne-i islâm: *Cami.*

1. Çâr-yâr oldu anda çâr-sütün / Çâr-rükñ üzre **hâne-i İslâm** (*Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 30, Beyit 9*)

harâ: *Pek katı taş, mermer.*

1. Cāmlar çün şehper-i Rūhü'l-emīn / Resminüñ **harānı** naqqāşān-ı Çīn (Tezkiretü'l-Bünyan, Diđer 32, Beyit 5)

harāb etmese: Harap, virane hale getirmek; yıkmak.

1. tükden soñra kāfir **harāb etmese** bir kulle binā olunup hıfz / u hıraşet-içün bir miqdār adam kınsa deyü tedārük ettiler (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 11, Beyit 4)

harīm: Harem dairesi, harem; bir evin civarı.

1. Beyt / Dikilmiş sanmañuz mermer direklerdür **harīminde** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 14, Beyit 5)

2. Dikilmiş şanmañuz mermer direklerdür **harīminde** / Temāşā etmege tırmuş neçe serv-i semen-sīmā (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 54, Beyit 7)

havz-ı 'ālī: Büyük havuz.

1. zirā' ve temeli on sekiz zirā' dur Ve Müderris Köy Kemer / leri dāhı birkaç kerdür Ve ol **havz-ı 'ālī'ki** mecma'u (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 24, Beyit 4)

hazret-i mi'mār: Saygın, yüce mimar.

1. Hıuşaşā **hazret-i Mi'mār** Aga ol pīr-i üstādan / Velayetle yapar yapıdığını derler kamu dünyā (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 53, Beyit 5)

hedm olan: Yıkılma, tahrip edilme.

1. na dört yüz iki yük ve altmış üç biñ akçe şarf olunmuşdur / Ba'dehū 971 tārīhinde sey-l-i 'azīimde **hedm olan** Maglova Ke (Tezkiretü'l-Bünyan, Diđer 27, Beyit 9)

-K / K-

ka'be: Müslümanlarca kutsal kabul edilen Mekke'de bulunan bina.

1. Dil-i vīrānuñı ābād eder ey Sā'i-i dā'i / Gönüller **ka'besin** bünyād eden oldur Halīl-āsā (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 55, Beyit 11)

kāh: Köşk, kasır, kule gibi yüksek binā.

1. Zihī Şāni' k'edüp zāhir kemmündan / Bu **kañı** tarñ kıldı káf u nūndan (Tezkiretü'l-Bünyan, Diđer 1, Beyit 4)

kal'e-i sigetvār: Sigetvar kalesi.

1. mīve-i ümmīdi kať' edüp 'askeriñ kıla'a koyup re'āyasın mīşe / zāra sürdi Merhūm ve mađfürunleh **kal'e-i Sigetvār'ı** hişār (Tezkiretü'l-Bünyan, Diđer 46, Beyit 8)

kıbab: Kubbelar.

1. seng-tırāşlar cem' edüp bir vaqt-i şerīf ve sā'at-i münīfde bi / nāya temel urılup yap yap binā yerden götürülüp **kıbabları** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 14, Beyit 3)

2. Mānend-i şubñ u şām ana āc u abnūs / Neşr Ve ol cāmī-i şerīfün **kıbabları** deryā-yı leťāfetüñ ha (Tezkiretü'l-Bünyan, Diđer 31, Beyit 10)

kılā'-ı üngürüs: Macaristan kalesi.

1. Açıp Bulğar ile Efrenc ü Rus'ı / Tamām aldı **ķılā'-ı Üngürüs'i**
(Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 26, Beyit 12)

ķitābe: Bir binanın kapısı üzerine kabartma olarak yazılan mimarın adı, yapım tarihi gibi yazılar II Bir levhanın etrafına yapılan kabartma çiçek ve diğer nakışlar.

1. Nazar kaşr-ı vücūda manzar oldu / **ķitābe** aña ol ebrūlar oldu (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 1, Beyit 7)

2. aħirihi taħrir ve her bāb-ı cennet-miṣālinüñ **ķitābesine** münā / sib-i tālib ü rāğib olup neçe dil-keş ħudud taħrīr edüp seng-tı (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 32, Beyit 8)

ķomane: Sütun, direk ve kalın yapı.

1. la böyük kalyon direklerinden sütūnlar diküp kat kat muħ / kem iskele peydā ettük Ve 'aẓim mavna **ķomanelerin** bir ye (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 29, Beyit 7)

ķomne: Sütun, direk ve kalın yapı.

1. serāpā kadirğa direkleri ile şarup muħkem bend eyleyüp iki / yerden ol ādam gövdesi gibi **ķomneleri** polād bekrele (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 29, Beyit 9)

ķöprü: Aralarında doğrudan doğruya geçişi önleyen bir engel bulunan iki yeri birbirine bağlayan veya bir trafik akımının diğerini kesmeden üstten geçmesini sağlayan yapı.

1. lazım oldu. Neçe kimesneler muķayyed olup bir neçe gün köp / rü bināsına muķayyed oldılar Yapduķları **ķöprü** āb u gil (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 10, Beyit 12)

ķubbe-i 'ālī: Yüce/yüksek kubbe (Gökyüzü).

1. bi-'avnillahi'l-Meliki'd-Deyyān devlet-i Sultān Selīm / Ĥān'da izħār-ı kudret edüp bu **ķubbe-i 'ālīnün** andan altı zi (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 50, Beyit 10)

ķubbe-i laţif: Güzel tepesi yuvarlak bina.

1. Neşr Ćünkü cāmi '-i şerīfün **ķubbe-i laţifi** kapandı ve sāyir / güşelerinün bināsı kararını buldı merħūm Ķibletü'l-küttāb (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 32, Beyit 6)

ķubbenün: Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam, kümbet.

1. nün dört cānibinde vāķi' olmuşdur Ve hep üçer şerefelidür ve / üçer yollu ve ikisinün yolları başka başka vāķi' olmuşdur Ol (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 50, Beyit 4)

ķünde-kārī: İnce marangozluk, sedefçilik.

1. Ve her bāb-ı muşanna' ve **ķünde-kārīsi** 'āc u abnūsı şa / def-kārī bir şafha-i Erjeng-i pür-naķş u nigārdur ki man (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 31, Beyit 6)

ķuyu: Kuyu.

1. binā olunacak yerde çeşme ve çeşmeye kâbiliyyet olmayup / yüksek yerlerde tatlu **kuyular** ola ki şu yolu içine ograya (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 25, Beyit 11)

2. dâyiresine râst geldiler ki kâfir zamânından kalmış bir tolab / **kuyusu** bulındı ki taşları harâb olup içerüsüne yıkılmış henüz (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 42, Beyit 1)

-M-

ma'bed olsun: İbadet edilen kutsal yer.

1. Bu cāy-ı pāk zībā **ma'bed olsun** ehl-i İslāma / İbādet eyledükçe cami'-i gerdūnda eşyā (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 55, Beyit 14)

ma'bed-i ümmet-i resül-i emin: Hz. Muhammed'e inanların ibadet ettikleri yer.

1. dı **Ma'bed-i Ümmet-i Resül-i emin** târih vaқи' olmuşdur / İhrācâtına yüz elli bir yük aķçe şarf olındı (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 14, Beyit 10)

ma'ber: Köprü.

1. gül-geşt ederken yolları sa'âdetle Böyük Çekmece'ye ogra / yup fuķarānuñ ol **ma'berde** gemiler ile geçmesi iztırabiñ gö (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 43, Beyit 2)

maglova kemeri: Mimar Sinan tarafından 1554-1562 yılları arasında İstanbul'da, Ali Bey Deresi vadisi üzerinde yapılmıştır.

1. kemerlerdür Ve **Maglova Kemer**i üç tabakadur Tabakası / nuñ köpri mişālinde yolu vardur atlu geķer Kaddi altmış beş (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 24, Beyit 3)

ma'mür eyleyüp: İmar etmek, bayındır hale getirmek.

1. aķretin **ma'mür eyleyüp** kāyim-maķām-ı Süleymān olan Sul / t̄an Murad Hān'ı mu'ammer eyleye (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 38, Beyit 9)

menār oldı: Minare olmak.

1. **Menār oldı** şanur gökde mela'ik cāmi'-i çarħa / Menārı olmagıla nüħ-ķıbāb-ı çarħdan bālā (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 53, Beyit 1)

mesken: Ev, ikametgah.

1. PİR iken aķir ğaza üzre şehīd oldı o şāh / Cennet etsün **meskenin** anuñ İlahü'l-ālemin (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 48, Beyit 8)

mihrāb-ı şerīf: Kutsal mihrab (Camilerde imamın bulunduğu oyuk yer.).

1. Neşr Bu haķir dāħı bu aķvālden ğāfil mermerciler kār-hā / nesi olan maħalde **mihrāb-ı şerīfūñ** ve minber-i münifūñ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 33, Beyit 13)

mi'mār etmek: İnşaat planlarını yapan ve bunların kurulmasına bakan sanatkar.(OTS.,754).

1. dup Paşa hażretleri seni **mi'mār etmek** muķarrer etti. Ya / nında cāiz midür Değül ise bir tedārük eyle dediler Ha (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 12, Beyit 11)

mi'mārlık: İnsan yaşamının içinde geçeceği mekanları oluşturmak/üretmek amacı ile, yapı/yapı gruplarını kapsayan fizik çevreyi tasarlamak uğraşına verilen isim.

1. Haqq'ıñdur Mi'mār 'Acem 'ālisi fevt olup **mi'mārlık** / mañlül olur Ol demlerde merhüm Vezir-i ā'zam Ayas Paşa (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 12, Beyit 7)

minber-i münif: Büyük, yüce camilerde hatibin çıkıp hutbe okuduğu merdivenli kürsü.

1. Neşr Bu haķır dāhı bu ahvālden ğāfil mermerciler kār-hā / nesi olan maħalde mihrāb-ı şerifüñ ve **minber-i münifüñ** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 33, Beyit 13)

-N-

navdan: Oluk.

1. müjdeciler gönderdi Yine bir müddetden sonra sa'ādetlü Pādi / şāh devletle gelüp çıkan havzaları ve mermer **navdanları** sey (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 23, Beyit 10)

nüh-kıbābı: Dokuz kubbe.

1. Direksiz turgurup bu **nüh-kıbābı** / Mu'allak aşdı top-ı āfitābı (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 1, Beyit 5)

-O-

otāğ ol: Hükümdar çadırı olmak.

1. Şāh-ı 'ālem-penāh sağ olsun / Çarh-ı gerdün ana **otāğ olsun** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 5, Beyit 3)

-P-

pīr-i hān-kāh-ı 'ālem: Dünyada tekkenin üstadı.

1. Ben ki **pīr-i hān-kāh-ı 'ālemem** / Haķ bilür yapdum neçe beyt-i ilah (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 38, Beyit 11)

pīr-i kār-dan: İşi bilen, üstad.

1. lerüñ mübārek lisānlarından naql olunur Bu dā'ī-i sena-hvān / **pīr-i kār-dan** Sinān bin 'Abdü'l-mennān bī-ħamdillahi'l-meli (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 7, Beyit 9)

pül: Köprü.

1. Beyt / Cihān-ı bī-bekā seyl-i fenā üstünde bir **püldür** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 43, Beyit 9)

-R-

reh- güzārı: Yol üstü, geçit.

1. deyüp muħaşşal ol ğirivlerde girizān olan āb-ı revānun **reh-** / **güzārı** ħarāb u yebāb olup nihānī girizān olan āb çemenzār (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 18, Beyit 1)

rükn-i hâne-i islām: İslam evinin direği.

1. Bu gül-zāra cihānı ede da‘vet ‘andelib-āsā / Sütün-ı çār **rükn-i hâne-i İslām**dur elhağ (Tezkiretü‘l-Bünyan, Diğer 52, Beyit 12)

-S / Ş / S-

saĥn: Aolu, orta, merkez.

1. Meşnevi / Anuñ **şaĥnı** serāser sebze-i ter (Tezkiretü‘l-Bünyan, Diğer 40, Beyit 1)

sarāy: Saray.

1. raya varduklarında hazinedar başıya ve sayir ağalara buyu / rurlar ki (Tezkiretü‘l-Bünyan, Diğer 35, Beyit 3)

2. Ol maĥalde ĥakire adamlar gelüp / **Sarāy** ağaları da‘vet ederler deyüp ‘ale‘l-‘acele **Sarāy’a** (Tezkiretü‘l-Bünyan, Diğer 35, Beyit 6)

sedd-i sikender: İskender tarafından yaptırılan, o dönem koşullarına göre gayet sağlam bir set.

1. fecere Şāh-ı nik-nāmuñ ĥudüm-ı hümayānın ĥaber aldudka / N’ola gelsünler Bizüm **sedd-i Sikender**lerümüzden göre (Tezkiretü‘l-Bünyan, Diğer 46, Beyit 3)

sinān bin ‘abdü‘l-mennān: Mimar .

1. müşgīn-nikāb budur ki meğer bir gün ser-mi‘mārān-ı Pādi / şāh-ı kām-rān **Sinān bin ‘Abdü‘l-mennān** pīr-i nā-tüvān olup (Tezkiretü‘l-Bünyan, Diğer 6, Beyit 2)

2. lerüñ mübārek lisānlarından naql olunur Bu dā‘ī-i gena-ĥvān / pīr-i kār-dan **Sinān bin ‘Abdü‘l-mennān** bī-ĥamdillahi‘l-meli (Tezkiretü‘l-Bünyan, Diğer 7, Beyit 9)

sütün etmiş: Direk, kolon. (OTS, 1135).

1. **Sütün etmiş** bu tāk-ı bī-sütüna / Muĥaşşal Pādişāh-ı ‘ālem-penāhuñ emr-i hümayūnları (Tezkiretü‘l-Bünyan, Diđer 29, Beyit 6)

sütün-ı çār: Dört direk.

1. Bu gül-zāra cihānı ede da‘vet ‘andelib-āsā / **Sütün-ı çār** rükn-i hâne-i İslāmdu elhağ (Tezkiretü‘l-Bünyan, Diğer 52, Beyit 12)

sütün-ı mezbūr: Adı geçen diređin, kolonun.

1. re cem‘ eyleyüp ādam gövdesi gibi palāmar ile demürlü bek / relere baglayup ve sütün-ı mezbūruñ tırduđı yerde gövdesin (Tezkiretü‘l-Bünyan, Diđer 29, Beyit 8)

sütün-ı pāk-mermer: Temiz, saf mermer direk.

1. Nazm / Meger kim ol **sütün-ı pāk-mermer** (Tezkiretü‘l-Bünyan, Diğer 29, Beyit 3)

-T / ʦ-

tabaka: Kat, katman.

1. kemerlerdür Ve Maglova Kemerü üç **tabakadur** Tabakası / nuñ köpri mişālinde yolu vardur atlu geğer ʦaddi altmış beş (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 24, Beyit 3)

taht-ı serāy: Sarayın tahtı.

1. Hilāl-ebrü ser-āmed bir güzeldür / Ayağı erişüp **taht-ı serāya** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 45, Beyit 7)

tākı: (Ar.) Kubbe, kemer.

1. Kemer-bendi erer evc-i a'lāya / Dönüp her **tākı** çarḥ-ı bīsütüna (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 45, Beyit 8)

tāk-ı bī-sütüna: Sütunsuz (direksiz) kemer II Direksiz gök, felek.

1. Sütün etmiş bu **tāk-ı bī-sütüna** / Muḥaşşal Pādişāh-ı 'ālem-penāhuñ emr-i hümayūnları (Tezkiretü'l-Bünyan, Diđer 29, Beyit 6)

ta mīr edüp: Onarmak, düzelmek, yenilenmek.

1. Olur bāđ-ı cinānda ḥavz-ı Kevser / Neşr Andan soñra tamām yollarını **ta mīr edüp** neçe (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 24, Beyit 8)

tarem-i mīnā: Mavi renkli kubbe.

1. Felekde mişli yok illā meger kim **tarem-i mīnā** / Aşılmış kahkeşānla kübbesi şān cāmi'i çarḥa (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 52, Beyit 6)

tecdīd-i binā: Yenilenen, tazelenen yapı.

1. 962 tārīhi zi'l-qa'desinüñ evāyilinde mübāşeret olunmuş / dur Cümle ta mīr ve **tecdīd-i binā** ve kemer ve sāyir bināları (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 27, Beyit 8)

tolāb: Su değirmeni.

1. dāyiresine rāst geldiler ki kāfir zamānından kalmış bir **tolab** / kuyusu bulındı ki taşları ḥarāb olup içerüsüne yıkılmış henüz (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 42, Beyit 1)

2. müjde-i şafā-baḥş vāsıl olduğı gibi sa'ādetle ḥadem ü ḥaşe / miyle azīmet edüp geldiler **Tolabı** çarḥ-ı felek gibi ser-ger (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 42, Beyit 3)

türbe: Genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapı.

1. ve dört yüzden ziyāde mescīd-i münīf vāқи' olup altmış yer / de medāris ve otuz iki sarāy ve on toğuz **türbe** ve yedi dā (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 15, Beyit 4)

turunçluk-nām: Osmanlı'daki su çeşmelerine verilen isim.

1. meri'nüñ tekrār bināsına 97 yük ve toğsan bir biñ yüz kırk / akçe şarf olunmuşdur Ve **Turunçluk-nām** şu yolına üç yüz (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 27, Beyit 10)

-U-

ula: Bitiştirmek, katmak, eklemek, ilâve etmek.

1. arasında cânib-i şahrâya revân olmuş idi Muhaşşal bîñârı / başından **ulayıp** cânib-i kühdan bir hândeğ kesüp şahrâya (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 18, Beyit 2)

-Ü-

üstüvâr et: Sağlamlılaştırmak.

1. 'Aduya fırsatını nuşretini / Esâsın bu binânuñ **üstüvâr et** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 37, Beyit 5)

-Y-

yık: Bozmak, tahrip etmek.

1. de havzlar ve kâfiri mermer oluğlar olmağdur Mürûr-ı eyyâm / la **yıkılıp** zîr-i zemînde bî-nişân olmuşdur İnşâ'allahu te'âlâ pâ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 23, Beyit 6)

2. dâyiresine râst geldiler ki kâfir zamânından kalmış bir tolab / kuyusu bulundu ki taşları harâb olup içerüsüne **yıkılmış** henüz (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 42, Beyit 1)

yüz: Mekan, yer, taraf.

1. Bu 'âlî kubbelü câmi'de başı tâcıdur elhağ / E dirne şehriniñ Tunca **yüzi** şuyı-y-ıdı ammâ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 54, Beyit 10)

-Z / Ž / Ž / Ž-

zâviye-i vîrândan: Yıkık, dökük, harap tekke.

1. dan bir tüşe peydâ eyleyüp yine şehr-i Sitanbul'a dönülüp / hizmet-i a'yân-ı zamâna meşğül olup kapuya çığdum (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 8, Beyit 14)

zih: Yay kirişi.

1. Harîminde olan kavş-ı kemerler ahenin **zihle** / Kemândur bi-gümân tîr-i du'aya benzemez mi yâ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 54, Beyit 8)

zirâ' ve tûl: Uzunluk ve arşın.

1. Neşr Cümle kemerlerden birisi Uzun Kemer demekle / meşhûr olmuşdur Kâmeti yigirmi **zirâ' ve tûlî** bin iki yüz yi (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 24, Beyit 1)

zîr-i zemîn: Zemin, yer altı.

1. dür **zîr-i zemînde** nihân olan şuyı rûy-i zemîndeki gibi bi / lür Bu bâbda halk-ı 'âlemüñ hilâfında bir özge ma'naya va (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 20, Beyit 8)

2. de havzlar ve kâfiri mermer oluğlar olmağdur Mürûr-ı eyyâm / la yıkılıp **zîr-i zemînde** bî-nişân olmuşdur İnşâ'allahu te'âlâ pâ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 23, Beyit 6)

3. enhârdur zîr-i zemînde binâsı temeliyle şöyle mülhaza olu / na ki Ğalata Kulesi'ncedür (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 24, Beyit 5) (Çelebi 2002)

2. Sonuç

Tezkiretü'l-Bünyan adlı eserin, istek üzerine, Sâi Çelebi tarafından kaleme alınmış bir Sinan biyografisi olduğu; Sinan üzerine yazılmış bir monografi olduğu izlenimini ediniyoruz. Ama, daha sonraki sayfalarda, Sinan, yaşamöyküsünü, yapıtlarını, kendi ağzından, yani otobiyografik bir üslûpla anlatıyor. Dolayısıyla, Doğan Kuban'ın da bu Osmanlı klâsiğinin yeni baskısına yazdığı önsözde belirttiği gibi, söz konusu kitap, ne tam olarak bir biyografi, ne de tam olarak bir otobiyografidir (Tümer, 2003).

Ancak eserin ilerleyen bölümlerinde Mimar Sinan'ın yapmış olduğu mimari yapılardan bahsediliyor. Biz de bu makalede Tezkiretü'l-Bünyan'da geçen mimari terimleri açıklamalarıyla ayrıntılı olarak ele aldık. Öncelikle kelimelerin ne anlama geldiği açıklanıp, ardından kelimelerin beyit içindeki kullanım yerlerini gösterdik. Ayrıca parantez içerisinde anlamlandırılan kelimelerin kullanıldığı mısra yerlerini rakamla belirttik. Bu çalışmayla 16. yüzyıl ve daha öncesine ait mimari kavram/terimlerini daha derli toplu bulma imkanı elde edilecek ve klasik edebiyatımızın gelişim çizgisi daha iyi takip edilebilecektir (Kılıç, 2018).

Kaynakça

- Arat, R. R. (1951). Atabetül Hakayık. İstanbul
- Arseven. C. E. (1983). Sanat Ansiklopedisi. C.I, II, III, IV, V. Beşinci Baskı. İstanbul. Milli Eğitim Basımevi
- Ayverdi. E, H. (1966). İstanbul Mimari Çağının Menşei, Osmanlı Mimarisinin İlk Devri 630-805 (1230-1402) C.I. İstanbul
- Barkan. Ö. L. (1972).Süleymaniye Cami ve İmareti İnşaatı (1550-1557). C. I TTK. Ankara. Basımevi
- Baykara, T. (1985).Türkiye Selçukluları Devrinde Konya, Ankara. K.T.B . Yay.
- Çelebi, Sâi Mustafa. (2002). Yapılar Kitabı, Tezkiretü'l-Bünyan ve Tezkiretü'l – Ebniye, (Mimar Sinan'ın Anıları), Tıpkıbasım – çevriyazı – eleştirel basım: Hayati Develi, Günümüz diline aktarım: Hayati Develi – Samih Rifat, İstanbul, Koçbank.
- Eldem. S. H. (1969). Köşkler ve Kasırlar, C.I, İstanbul.
- Erdem, S. (t.y.) Sâi Çelebi Tezkiretü'l-Bünyan. İstanbul, Binbir Direk Yayınları
- Erdoğan, M. (1953). Osmanlı Mimari Tarihinin Arşiv Kaynakları, Tarih Dergisi, C. III. İstanbul
- Hasol, D. (1995).Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü. İstanbul. Yapı Endüstri Merkezi Yayınları
- Kılıç, A. (2018). Tezkire Terimleri Sözlüğüne Dâir. Cilt 2 Sayı 4 Tebdiz Özel Sayısı

- Kuban, D. (1997).Sinan'ın Sanatı ve Selimiye. İstanbul. Tarih Vakfı
- Refik Ahmet (1931) Mimar Sinan. İstanbul. Kanaat Kütüphanesi.
- Sâi Çelebi, (1988). Tezkiretü'l- Bünyan (Haz. Sıddık ERDEM), İstanbul
- Şahin, F. (1983). Seramik Sözlüğü, İstanbul
- Şapolyo, E.B. (1970). Türk Mezar Taşları, Önyasa, C, 5, Sayı: 57, Ankara
- Taymas, A.B. (1968). Kazan Türkçesinde Atasözleri ve Deyimler, Ankara. TDK, Yay.
- Turani, A. (1968). Güzel Sanatlar Terimleri Sözlüğü, Ankara
- Tümer, G. İki Osmanlı Klasığı: Tezkiretü'l-Bünyan ve Tezkiretü'l-Ebniye.
<http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=8&RecID=216> [Erişim Tarihi:20.02.2019]
- Uslu, H. (1985). Başlangıçtan Günümüze İslam Müesseseleri Tarihi, İstanbul
- Yudahin, K. K. (1945). Kırgız Sözlüğü, C. I, (Çev. Abdullah Taymas), Ankara. TDK, Yayınları.